

Sygn. akt III CZP 85/22

UCHWAŁA

Dnia 13 kwietnia 2022 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Monika Koba (przewodniczący, sprawozdawca)
SSN Grzegorz Misiurek
SSN Marta Romańska

w sprawie ze skargi M. K. i K. K.
na czynność komornika sądowego przy Sądzie Rejonowym w K.
z udziałem wierzycielki S. G. i dłużnika A. G.
po rozstrzygnięciu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Cywilnej
w dniu 13 kwietnia 2022 r.,
zagadnienia prawnego przedstawionego przez Sąd Rejonowy w K.
postanowieniem z dnia 1 czerwca 2021 r., sygn. akt I Cz [...],

„Czy uczestnik postępowania egzekucyjnego, któremu sąd doręczył z urzędu odpis orzeczenia wraz ze sporządzonym już uzasadnieniem (art. 766¹ § 1 k.p.c.), powinien w celu skutecznego wywiedzenia środka odwoławczego, ponownie domagać się doręczenia odpisu orzeczenia wraz z uzasadnieniem (art. 357 § 2 i § 2¹ k.p.c. w zw. z art. 13 § 2 k.p.c.)”.

podjął uchwałę:

Złożenie wniosku o sporządzenie uzasadnienia i doręczenie postanowienia z uzasadnieniem nie stanowi przesłanki

dopuszczalności zażalenia na postanowienie, o którym mowa w art. 766¹ § 1 k.p.c.

UZASADNIENIE

Zagadnienie prawne przedstawione Sądowi Najwyższemu wyłoniło się w sprawie, w której postanowieniem z dnia 16 grudnia 2020 r. Sąd Rejonowy w K. oddalił skargę trzeciodłużników M. K. i K. K. na czynność komornika o ukaraniu ich grzywną. W dniu 16 lutego 2021 r. Sąd ten działając jako sąd drugiej instancji, odrzucił zażalenie wniesione przez skarżących wskazując, że nie wystąpili z wnioskiem o sporządzenie uzasadnienia tego postanowienia oraz jego doręczenie wraz z uzasadnieniem, co jest warunkiem dopuszczalności zażalenia (art. 331 § 2 w zw. z art. 361 i art. 13 § 2 k.p.c.). Skarżący w zażaleniu zakwestionowali to stanowisko argumentując, że skoro otrzymali postanowienie z uzasadnieniem sporządzonym zgodnie z art. 766¹ § 1 k.p.c. z urzędu, to w celu skutecznego wywiedzenia zażalenia nie byli już zobowiązani do dodatkowego występowania o uzasadnienie.

Podczas rozpoznawania zażalenia Sąd Rejonowy w K., działający jako sąd drugiej instancji, powziął poważne wątpliwości, którym dał wyraz w zagadnieniu prawnym przedstawionym Sądowi Najwyższemu do rozstrzygnięcia na podstawie art. 390 § 1 w zw. z art. 397 § 3 i 13 § 2 k.p.c.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Problem przedstawiony przez Sąd Rejonowy dotyczy tego czy uczestnik postępowania egzekucyjnego, któremu sąd doręczył z urzędu odpis postanowienia wraz ze sporządzonym już uzasadnieniem (art. 766¹ § 1 k.p.c.), powinien dla dopuszczalności zażalenia, ponownie domagać się doręczenia odpisu tego postanowienia wraz z uzasadnieniem (art. 357 § 2 i 2¹ w zw. z art. 13 § 2 k.p.c.)

W orzecznictwie i doktrynie dominuje pogląd, że w postępowaniu rozpoznawczym – w stanie prawnym ukształtowanym ustawą z dnia 4 lipca 2019 r. o zmianie ustawy - Kodeks postępowania cywilnego oraz niektórych innych ustaw

(Dz.U. z 2019 r., poz. 1469 z późn. zm. – dalej: „ustawa z dnia 4 lipca 2019 r.” lub „ustawa nowelizująca”) warunkiem dopuszczalności środka odwoławczego (apelacji, zażalenia) jest uprzednie złożenie wniosku o sporządzenie i doręczenie uzasadnienia, także wtedy, gdy sąd wbrew przepisom ustawy sporządzi uzasadnienie i doręczy je stronie.

Zarówno w przypadku apelacji jak i zażalenia przyjęto, że termin do wniesienia tych środków odwoławczych otwiera się od doręczenia wyroku lub postanowienia z uzasadnieniem, z wyjątkiem dotyczącym sytuacji odstąpienia przez sąd od uzasadnienia postanowienia podlegającego zaskarżeniu zażaleniem (art. 369 § 1 i 394 § 2 k.p.c.). Z treści art. 328 § 1 k.p.c. i art. 357 § 2¹ k.p.c. jednoznacznie bowiem wynika, że sąd nie sporządza uzasadnienia z urzędu, a czyni to jedynie na żądanie strony. Doszło w ten sposób do zrównania sposobu sporządzania i doręczania uzasadnień postanowień ogłoszonych na posiedzeniu jawnym i wydanych na posiedzeniu niejawnym. Przepisy te są integralną częścią wprowadzonych przez ustawę z dnia 4 lipca 2019 r. zmian, których celem było wyłączenie – co do zasady - możliwości wnoszenia środków odwoławczych bezpośrednio, bez uprzedniego wniosku o uzasadnienie, co powiązano z przywróceniem opłaty stałej od tego wniosku (art. 25 b ust. 1 ustawy z dnia 28 lipca 2005 r. o kosztach sądowych w sprawach cywilnych, jedn. tekst: Dz.U. z 2021 r., poz. 2257, ze zm. – dalej: „u.k.s.c.”). Zażalenie niepoprzedzone złożonym skutecznie wnioskiem o sporządzenie uzasadnienia postanowienia podlega odrzuceniu jako niedopuszczalne „z innych przyczyn” (art. 373 w zw. z art. 397 § 3 k.p.c.), także wtedy, gdy zostanie wniesione w terminie tygodniowym od daty doręczenia postanowienia. Nie ma także podstaw normatywnych aby uznać, że termin do wniesienia zażalenia otwiera się w razie błędnego doręczenia stronie postanowienia z uzasadnieniem, mimo nie zgłoszenia wniosku w tym przedmiocie (por. uchwały Sądu Najwyższego z dnia 28 maja 2021 r., III CZP 26/20, OSNC 2021, nr 11, poz. 71, z dnia 2 lipca 2021 r., III CZP 38/20, OSNC 2021, nr 12, poz. 80, z dnia 20 sierpnia 2021 r., III CZP 59/20, OSNC 2022, nr 2, poz. 13 oraz postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 17 grudnia 2020 r., II CZ 53/20, niepubl.).

Stanowisko to jest łagodzone przez przyjęcie, że jeżeli strona nie jest reprezentowana przez profesjonalnego pełnomocnika, a wniesie pismo procesowe, z którego wynika, że nie zgadza się z orzeczeniem, a w świetle okoliczności sprawy nie ma pewności, czy stanowi ono apelację (zażalenie) czy też wniosek o doręczenie wyroku (postanowienia) z uzasadnieniem, sąd powinien zwrócić się do strony o wyjaśnienie, czy jej pismo należy traktować jako niedopuszczalną apelację (zażalenie), które będzie podlegać odrzuceniu, czy też stanowi w istocie wniosek o doręczenie wyroku (postanowienia) z uzasadnieniem po otrzymaniu, którego zacznie biec dopiero termin do wywiedzenia apelacji (zażalenia) (por. uchwała Sądu Najwyższego z dnia 29 września 2020 r., II UZP 2/20, OSNP 2021, nr 2, poz. 17).

Kluczowa dla rozstrzygnięcia zagadnienia prawnego jest zatem odpowiedź na pytanie, czy wyżej opisane reguły dotyczące sporządzania i doręczania uzasadnień postanowień wydanych na posiedzeniu niejawnym w postępowaniu rozpoznawczym, a co za tym idzie ich zaskarżalność, zostały uregulowane odmiennie w postępowaniu egzekucyjnym.

Na mocy ustawy nowelizującej z dnia 4 lipca 2019 r. dodano bowiem art. 766¹ § 1 k.p.c., zgodnie z którym, postanowienia wydane w postępowaniu egzekucyjnym na posiedzeniu niejawnym sąd uzasadnia z urzędu, gdy stronie przysługuje środek zaskarżenia, chyba że przepis szczególny stanowi inaczej. Stanowi on *lex specialis* do art. 357 § 2¹ zd. 1 k.p.c., opiera się bowiem na odrębnej regule niż obowiązująca w postępowaniu rozpoznawczym, gdzie sporządza się uzasadnienie wyłącznie na wniosek. Artykuł 766¹ § 1 k.p.c. nie obejmuje natomiast uzasadnień postanowień wydanych w postępowaniu egzekucyjnym na posiedzeniach jawnych (art. 357 § 1 w związku z art. 13 § 2 k.p.c.), które sąd sporządza na wniosek.

Postanowienie wydane w postępowaniu egzekucyjnym na posiedzeniu niejawnym – zgodnie z regułami obowiązującymi w procesie - należy doręczyć wszystkim uczestnikom postępowania egzekucyjnego (art. 357 § 2 w związku z art. 13 § 2 k.p.c.). Wątpliwości jednak budzi, czy doręczenie to powinno nastąpić wraz z uzasadnieniem, w tych wszystkich przypadkach, w których sąd ma je obowiązek

sporządzić z urzędu. Z odpowiedniego stosowania art. 357 § 2 k.p.c. wynikałoby bowiem, że postanowienie wraz z uzasadnieniem można doręczyć tylko stronie, która zgłosiła wniosek w tym przedmiocie, a art. 766¹ k.p.c. nie przewiduje sporządzenia uzasadnienia na wniosek.

Przedstawione zagadnienie – powstałe na gruncie nowego stanu prawnego - nie było dotąd przedmiotem wypowiedzi Sądu Najwyższego.

W literaturze przedmiotu wyrażono natomiast pogląd, że wobec nowej treści art. 766¹ i art. 767⁴ k.p.c. w postępowaniu egzekucyjnym możliwość wniesienia zażalenia na postanowienie sądu nie jest uzależniona od złożenia wniosku o doręczenie jego uzasadnienia. Na jego poparcie wskazuje się, że skoro w postępowaniu egzekucyjnym organ egzekucyjny sporządza uzasadnienie postanowienia wydanego na posiedzeniu niejawnym z urzędu, albo nie sporządza go wcale, a jednocześnie art. 357 § 2 k.p.c. *in principio* przewiduje obowiązek doręczenia z urzędu postanowienia wydanego na posiedzeniu niejawnym, to najbardziej racjonalne wydaje się rozwiązanie, że w przypadkach, w których jest on zobligowany sporządzić uzasadnienie z urzędu doręcza zarówno odpis postanowienia jak i jego uzasadnienie.

Stanowisko to należy zaaprobować i przyjąć, że złożenie wniosku o sporządzenie uzasadnienia i doręczenie postanowienia z uzasadnieniem nie stanowi przesłanki dopuszczalności zażalenia na postanowienie, o którym mowa w art. 766¹ k.p.c., a przepis ten jest wyjątkiem w stosunku do całego art. 357 § 2¹ k.p.c, a nie tylko jego zdania pierwszego.

Przyczyną wprowadzenia art. 766¹§ 1 k.p.c. była zmiana art. 357 k.p.c. i ustanowienie w nim zasady sporządzania uzasadnienia postanowienia wydanego na posiedzeniu niejawnym jedynie na wniosek, a nawet możliwości odstąpienia od sporządzenia uzasadnienia. Takie zróżnicowanie zasad sporządzania uzasadnień między postępowaniem rozpoznawczym, a egzekucyjnym jest w doktrynie krytykowane. Nie zmienia to jednak oceny, że unormowanie to wskazuje, na dążenie ustawodawcy ustawodawca przez jej wprowadzenie dążył do pozostawienia kwestii uzasadniania postanowień wydanych w postępowaniu

egzekucyjnym na takich samych zasadach, jak to miało miejsce przed wejściem w życie ustawy nowelizującej z dnia 4 lipca 2019 r.

Skoro celem tej regulacji było spowodowanie, aby każde zaskarżalne postanowienie wydane na posiedzeniu niejawnym było uzasadniane z urzędu, to brak racjonalnego uzasadnienia z jakich przyczyn nie miałyby ono podlegać doręczeniu z urzędu wraz z postanowieniem. Sporządzenie uzasadnienia do „akt” nie realizuje bowiem żadnych funkcji, a pozostaje w sprzeczności z koniecznością zapewnienia sprawnego przebiegu spraw egzekucyjnych.

Oceny tej nie zmienia treść art. 331§ 2 k.p.c. w myśl, której sporządzenie pisemnego uzasadnienia wyroku z urzędu nie zwalnia strony od obowiązku zgłoszenia wniosku o doręczenie wyroku z uzasadnieniem, jeżeli chce ona zainicjować kontrolę takiego orzeczenia. Znajduje on bowiem zastosowanie do postępowania egzekucyjnego poprzez podwójne odesłanie za pośrednictwem norm art. 361 k.p.c. i 13 § 2 k.p.c. Stosowanie art. 331 § 2 k.p.c. powinno zatem uwzględniać po pierwsze, specyfikę postanowień formalnych, a po wtóre postępowania egzekucyjnego. W postępowaniu rozpoznawczym sytuacje, w których sąd sporządza uzasadnienie orzeczenia z urzędu są nieliczne i dotyczą przede wszystkim wyroków (postanowień, co do istoty sprawy) sądu drugiej instancji. Artykuł 331§ 2 k.p.c. akcentuje zatem, że również w tych sytuacjach regułą jest żądanie w terminie tygodniowym doręczenia orzeczenia z uzasadnieniem dla możliwości jego zaskarżenia.

W postępowaniu egzekucyjnym sąd ma natomiast obowiązek sporządzić z urzędu uzasadnienie każdego zaskarżalnego postanowienia wydanego na posiedzeniu niejawnym (art. 766¹§ 1 k.p.c.), a także doręczyć z urzędu takie postanowienie (art. 357§ 2 zd. pierwsze w związku z art. 13§ 2 k.p.c.). Odwołując się zatem do specyfiki zasad sporządzania uzasadnień w postępowaniu egzekucyjnym odrzucić należy wykładnię, że za pośrednictwem klauzuli odpowiedniego stosowania (art. 13§ 2 k.p.c.) należy zastosować art. 331§ 2 k.p.c. i przyjąć, że doręczenie sporządzonego z urzędu uzasadnienia powinno się odbyć dopiero na wniosek. Przyjąć należy, że art. 766¹ § 1 k.p.c. jest wyjątkiem od art.

357§ 2¹ k.p.c. także w zakresie jego zdania drugiego przewidującego obowiązek doręczenia postanowienia z uzasadnieniem jedynie tej stronie, która tego zażądała.

Za rozwiązaniem takim przemawiają także istotne względy pragmatyczne. Zasadniczym celem egzekucji, jest bowiem jej skuteczność osiągnana w sprawnym i szybkim działaniu organu egzekucyjnego. Bezcelowe jest zatem obciążanie sądu i uczestników postępowania egzekucyjnego zbędnymi z perspektywy funkcji tego postępowania czynnościami. Taki efekt powodowałoby uznanie, że sąd mimo sporządzenia uzasadnienia z urzędu doręcza stronie tylko postanowienie, a strona po jego doręczeniu może dopiero złożyć wniosek o doręczenie postanowienia wraz z uzasadnieniem.

Przy przyjęciu natomiast, że na gruncie art. 766¹§ 1 k.p.c. sąd ma obowiązek nie tylko sporządzić uzasadnienie, ale także - jak wynika z argumentacji wyżej przytoczonej – doręczyć je wraz z uzasadnieniem, nakładanie na stronę obowiązku, aby przed wniesieniem środka zaskarżenia ponownie żądała doręczenia tego orzeczenia z uzasadnieniem, by sąd mógł powielić już dokonaną czynność, byłoby skrajnym formalizmem.

Do przeciwnych wniosków nie prowadzi stanowisko zajęte przez Sąd Najwyższy na gruncie postępowania rozpoznawczego, że wadliwe doręczenie stronie przez sąd z urzędu odpisu postanowienia wraz z uzasadnieniem nie sanuje braku obligatoryjnego wniosku o sporządzenie uzasadnienia i doręczenie odpisu postanowienia z uzasadnieniem, a zatem nie otwiera stronie tygodniowego terminu do złożenia zażalenia (por. uchwała Sądu Najwyższego z dnia 20 sierpnia 2021 r., III CZP 59/20). Dotyczy ono bowiem sytuacji, gdy do doręczenia stronie postanowienia z uzasadnieniem doszło wbrew przepisom ustawy, a więc odmiennie niż na gruncie art. 766¹§ 1 k.p.c., gdzie sąd powinien z urzędu doręczyć stronie postanowienie ze sporządzonym uzasadnieniem.

Przeciwskazań do przyjętej wykładni nie dostarczają także kwestie fiskalne związane z nałożeniem na strony obowiązku uiszczenia opłaty sądowej od wniosku o doręczenie orzeczenia z uzasadnieniem zgłoszonego w terminie tygodnia od dnia ogłoszenia albo doręczenia tego orzeczenia (art. 25 b ust. 1 u.k.s.c.).

Deklarowanym celem wprowadzenia tej opłaty było bowiem zwiększenie sprawności postępowania i odciążenie sędziów od obowiązku sporządzania uzasadnień, w tych wszystkich przypadkach, w których strona nie zamierza wnieść środka zaskarżenia (por. uzasadnienie rządowego projektu ustawy – o zmianie ustawy – Kodeks postępowania cywilnego oraz niektórych innych ustaw, druk sejmowy nr 3137, Sejm VIII kadencji). Na gruncie art. 766¹§ 1 k.p.c., cel ten nie może być jednak zrealizowany, skoro sąd ma obowiązek sporządzić uzasadnienie z urzędu, niezależnie od tego czy strona zdecyduje się na wywiedzenie środka zaskarżenia.

Dostrzeżenia także wymaga, że ustawodawca nie rozwiązuje kwestii sporządzania i doręczania uzasadnień postanowień zaskarżalnych zażaleniem w sposób jednolity w innych postępowaniach niż proces, co jest wynikiem nie dostrzeżenia wszystkich konsekwencji wejścia w życie ustawy z dnia 4 lipca 2019 r. dla tych postępowań, w których sporządzano uzasadnienie z urzędu. Przykładem tego jest brak wyraźnego uregulowania czy doręczenie uzasadnienia powinno nastąpić z urzędu, czy jedynie na wniosek w art. 694⁶ § 2 k.p.c. dotyczącym postępowania rejestrowego czy też w art. 41 ust. 3 ustawy z dnia 6 grudnia 1996 r. o zastawie rejestrowym i rejestrze zastawów (jedn. tekst: Dz.U. z 2018 r., poz. 2017, ze zm.)

Z kolei w art. 220 ust. 2 i 2 a ustawy z dnia 28 lutego 2003 r. Prawo upadłościowe (jedn. tekst: Dz.U. z 2020 r., poz. 1228, ze zm. – dalej: „Pr.u.”), a także w art. 197 ust. 1 ustawy z dnia 15 maja 2015 r. Prawo restrukturyzacyjne (jedn. tekst: Dz.U. z 2021r., poz. 1588, ze zm. – dalej: „Pr. r.”) przewidziano nie tylko obowiązek uzasadnienia przez sąd swojego postanowienia podlegającego zaskarżeniu, ale także jego doręczenia wraz z uzasadnieniem. Celem takiej regulacji było zabezpieczenie praw wszystkich uczestników tych postępowań do zapoznania się z treścią uzasadnienia, bez względu na to czy korzystają z systemu teleinformatycznego obsługującego postępowanie sądowe (por. rządowy projekt ustawy o zmianie ustawy o Krajowym Rejestrze Zadłużonych oraz niektórych innych ustaw, druk sejmowy nr 1016, Sejm IX kadencji). Rozwiązanie takie podyktowane specyfiką elektronicznego postępowania upominawczego przewiduje

także art. 505²⁹§ 2 k.p.c. Z użycia przez ustawodawcę w tym zakresie odmiennego zabiegu legislacyjnego nie można jednak na zasadzie *a contrario* wywodzić, że w innych postępowaniach cywilnych doręczenie sporządzonych z urzędu uzasadnień nie może następować także z urzędu, skoro nie na tam norm identycznych z art. 220§ 2 Pr.u., art. 197 ust. 1 Pr.r. czy art. 505²⁹§ 2 k.p.c.

Stanowisko to znajduje także potwierdzenie w pracach legislacyjnych nad zmianą treści art. 766¹ k.p.c. W rządowym projekcie ustawy z dnia 26 sierpnia 2021 r. o zmianie ustawy – Kodeks postępowania cywilnego oraz niektórych innych ustaw (nr UD 156, str. 18 i 76), proponuje się nadanie art. 766¹§ 1 k.p.c. brzmienia: „Postanowienie wydane na posiedzeniu niejawnym sąd uzasadnia z urzędu i doręcza wraz z uzasadnieniem, gdy stronie przysługuje środek zaskarżenia, chyba że przepis szczególny stanowi inaczej”. W uzasadnieniu projektu ustawy wskazano, natomiast, że projektowana zmiana art. 766¹§ 1 k.p.c. ma charakter porządkujący i uściślający przez jednoznaczne wskazanie, że intencją ustawodawcy od początku było, aby w postępowaniu egzekucyjnym doręczenie postanowienia wraz z uzasadnieniem następowało z urzędu. Obecne brzmienie tego przepisu może bowiem nasuwać wątpliwości, czy pomimo sporządzenia uzasadnienia z urzędu sąd także z urzędu doręcza postanowienie wraz z uzasadnieniem, czy też konieczny jest wniosek strony o doręczenie postanowienia wraz z uzasadnieniem poprzez odpowiednie stosowanie art. 357 § 2¹ k.p.c.

Z tych względów Sąd Najwyższy orzekł, jak na wstępie.

a.s.